

Johannes Vorst Heinrich Hudemann

De Quibusdam Veterum Auctorum Assertionibus Breves Disquisitiones

Rostochi[i]: Richelius, 1652

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730149641>

Druck Freier Zugang

R U phil 1652.
Johann Vorstius
Herr. Studenam

DE
QVIBUSDAM
VETERUM AU-
CTORUM ASSERTIO-
NIBUS BREVES DISQVI-
SITIONES,

QVÆ

IN ILL. ACAD. ROSTOCHIENSI
PLACIDÆ VENTILATIONI
SUBJICIUNTUR
A PRÆSIDE

M. JOHANNÉ VORSTIO,

ET RESPONDENTE

HENRICO HUDEMANNO,
CREMPA HOLSATO.

AD D. VII. SEPTEMBRIS.

ROSTOCHI

*Typis Johannis Richelii, Senat. Typographi,
Anno c13 13c LII.*

VENERANDO PARENTI SUO,

**DN. M. JOHANNI
HUDEMANNO,
ECCLESIAE CREMPENSIS
PASTORI, CONSISTORIORUM
ITEM MUNSTERDORFIENSIS ET
SEGEBERGENSIS PRÆPO-
SITO,**

**DISQUISITIONES ISTAS ACA-
DEMICAS FILIALI OBSERVAN-
TIAE TESTANDÆ
NUNCUPAT**

**HENRICUS HUDEMANNUS,
FILIUS.**

ΣΥΝΘΕΩ.

ASSERTIO PRIMA.

ET si Pœni fraudum nomine valde infames olim fuerint, sæpe tamen Latini auctores fraudis illos insimulant, ubi ipsi fraudem non commiserunt. Exempli causâ quòd Florus in lib. II. cap. VI. scribit, *apud Trasimenum lacum quog, novam artem Punicæ fraudis fuisse.* Negamus fraudē tum commisisse Pœnos, cum *nebulâ lacus, palustribusq, virgultis tectus eques, terga subito pugnâtiū (Romanorū) invasit.* Erat id stratagemata, nō fraus. Stratagemata autem in bello tantum abest ut culpanda sint, ut potiùs comendanda videantur. Per ea quippe in compēdium mittuntur ipsa bella: fitq; ita, ut plurimis cædibus haud sit opus. Si verò stratagemata ista dolos quis appellare velit, nos non repugnabimus. Notum enim est, id vocabulum μέσσην esse: & esse tum malos, tum quog; bonos dolos. Cæterum nec illud nobis placet, quod Florus scripsit, militem Pœnum palustribus virgultis tectum fuisse apud Trasimenum lacum. Ita nimirum ad Trebiam fluvium factum fuerat jam antea, uti ex libro XXI. Livii constare potest, ubi quippe hæc sunt verba: *Erat in medio rivus per altis undiq, clausus ripis, & circa obsitus palustribus herbis, & quibus inculta ferme vestiuntur, virgultis vepribusq.* Quem ubi equi quog, regendo satis latebrosū locum circumvectus ipse oculis perlustravit, hic erit locus, *Magoni fratris ait, quem teneas.* Apparet igitur, in narratione Flori *μυσσην* ἀμάρτυρα esse.

ASSERTIO ALTERA.

Quòd quidam in palatio Constantii Cæsaris, cum Julia
A 2
lianæ

lianus feliciter rem gessisset in Germaniâ, felicibus auspiciis ipsius Constantii assignarunt, quicquid per omnem terræ ambitum agebatur, id satis rectè factum fuit. Neq; Ammiani Marcellini probanda sententia est, factum illud improbantis ac reprehendentis in calce libri XVI, his quidē verbis: *Inter exaggerationem inanum laudum, ostentationemq; apertè luculentium, inflabant ex usu Imperatorem suo pte ingenio nimum, quicquid per omnem terræ ambitum agebatur, felicibus ejus auspiciis assignantes.* Fecit sic Ammianus pro solenni suo. Cum nimirum respuere ac contemnere certum esset religionem Christianum, & Arianam quoq; cui Constantius addictior erat, quæq; quibus finibus à Christianâ genuinâ distincta sit, ipse ignorabat: sugillavit porrò subinde & alia, quæ vel ad Christianos veros pertinebant, vel ad eos qui consimili quidem nomine dici volebant, non tamen propter falsa quædam dogmata eo satis digni erant. Cæterum quod Ammiano præ *amuræ* reprehendendi minùs rectum visum fuit, felicibus nimirum Cæsaris aut Regis auspiciis, quicquid per omnem terræ ambitum agebatur, assignari, de eo alii, itidem gentiles, longè aliter judicarunt. Habent sanè Respublicæ, itemq; Principes auspicium suum, suum fatum, suam fortunam; eiq; non parum est tribuendum. Florus agnoscit *fatum aliquod imperaturæ urbis* in libro II cap VI. De Clasiciano prodidit Tacitus in lib. XIV. *eum Suetonii adversa, pravitati ipsius; prospera ad fortunam Reip. retulisse.* Idem Tacitus in lib. XIII. refert, quosdam sic differuisse, *pleraq; in summâ fortunâ auspiciis & consiliis, quàm telis & manibus geri.* Nec aliter judicavit Mamertinus, eum in Panegyrico ad Maximianum sic pronuntiavit: *Vestræ fortuna, vestra felicitatis est, Imperator, quòd jam milites vestri ad Oceanum pervenere victoriâ.* De Ducibus verò Maximiani
in co-

in eodem panegyrico sic differuit: *Horum ductu proximè, cum felicissimis vestris auspiciis uterentur, lubrica illa fallaxq; gens barbarorum, ut merebatur, affecta est. De fortunâ Alexandri Magni non semel scribit Q. Curtius. Horatius item in Ode XIV. lib. IV. censet, Drusum vicisse barbaros, Augusto copias, consilium, suosq; divos, hoc est, fortunam, præbente.* Plurima alia id genus legere licet in aliorum quoque profanorū auctorum monumentis. Neq; igitur erat, cur Ammianus id culparet, quòd Imperatoris Constantii aulici, quicquid per omnem terræ ambitum agebatur, ipsius Constantii felicitus auspiciis assignarunt. Quod autem Ammianus in prædicto loco id quoque reprehendit, quòd ipse Constantius de fortunâ suâ non satis commodè differuit, *se solum, cum gestis non adfuisse, & dimicasse & vicisse, & supplices Reges gentium erexisse; & si, verbi gratiâ, eo agente tunc in Italia, Dux quidam egisset fortiter contra Persas, nullâ ejus mentione per textum longissimum factâ laureatas literas ad provinciarum signa misit, se inter primores versatum significans; quòd, inquam, id factum Ammianus reprehendit, id nec nobis omnino displicet.* Quamvis enim Constantius fortunæ suæ id tribuere posset, quod ipsius Duces fortiter pugnaverant; non debuisset tamen istiusmodi verbis uti, quæ & insolentiam ejus manifestè significarunt, ipsiq; invidiam concitare poterant apud suos. Potuisset sanè paulò aliter de fortunâ suâ loqui, si quidem ita libuisset, sic ut id vitio ipsi verti non possit.

ASSERTIO TERTIA.

Quòd Tullius in tertio de Officiis scribit, *nullam nobis cum tyrannidis societatem esse, sed potius summam distractionem; neq; esse contra naturam spoliare eum, quem honestum sit necare, id non simpliciter.*

pliciter concedi potest, nec de omnibus, qui tyranni di-
 cuntur, est verum. Philosophus in quarto Politicorum
 cap. x. tria nobis demonstravit tyrannorum genera. Quo-
 rum unum ait fuisse apud Barbaros: quippe qui elegerint
 sibi *αὐτοκρατορας μονάρχας*, hoc est, tales quibus unis & so-
 lis liceret omnia pro lubitu agere, vel, ut ipse Philosophus
 ait: *οἷτινες ἀρχοσι πάντων καὶ τὴν ἐαυτῶν βέλησιν*. Alterum ge-
 nus ait fuisse apud quosdam Græciæ populos, qui & ipsi
 sibi *μονάρχας* elegerint, quos Æsymctas appellarint; eo-
 dem fere modo, quo Barbari. Tertium genus quod &
 præcipuè Aristoteli visum est tyrannis dici, idem sic de-
 scribit: *ἥτις ἀνέυθου & ἀρχαί, τῶ ὁμοίων, καὶ βελτιόνων πάντων
 πρὸς τὸ σφέτερον αὐτῶ συμφέρον*, quæ sic imperat, ut non patia-
 tur se in ordinem redigi, & dominatur æqualibus & melioribus ad suam
 ipsius utilitatem. Cum istorum igitur generum duobus prio-
 ribus, non sic ut Tullius volebat, nulla nobis societas est,
 sed summa distractio. Quoniam electi sunt *αὐτοκράτορες* &
μόναρχοι, debet utiq; eorum tam iniquum, quàm æquum
 imperium ferri, quamdiu rebus humanis intersunt. De
 tertii autem generis tyrannis paulò aliter sentire licet, hos
 nimirum licere è medio tollere. Sed probè consideran-
 dum, quales illi sint. Dominantur illi per vim *πῶς ὁμοίοις
 ἀqualibus*. Illi priores autem eliguntur *αὐτοκράτορες* & *μό-
 ναρχοι*; atq; ita cæteri non amplius illis similes sive æqua-
 les sunt, sed iisdem multò inferiores. Tertii generis ty-
 ranni dominantur æqualibus, hoc est, talibus quibus ipsi
 debebant se pares gerere, nec in eos dominium sibi ar-
 rogare. Talis tyrannus initio erat Julius Cæsar: itemq;
 Augustus. Non competebat his initio, in cives suos do-
 minari, totiq; populo præscribere: sed potiùs ad nutum
 Senatus Populiq; Rom. ipsi se componere debuissent.

Atq;

Atq; hos tales, cum ipsorum dominatus adhuc in herbâ est, opprimere integrum est. Sed cautè tamen ac circumspectè agendum fuerit. Primò oportet auctoritatem accedere ejus, cui summum imperium debetur, sive rex sit, sive optimates, sive populus. Deinde oportet nullam pactionem aut fidem intercessisse. Quod si semel facta fuerit pactio, hæc servanda utiq; est: nec licet deinde amplius opprimere, ut licuerat antea. Vide de his egregia, quæ Hugo Grotius habet lib. 1. de jure belli & pacis cap. 17.

ASSERTIO QUARTA.

Non eadem omnibus honesta atq; turpia esse, sed omnia majorum institutis judicari, quod Corn. Nepos in frontispicio sui libri scribit, id nobis satis verum esse non videtur. Rectius habet Tullius in secundo de Finibus: Honestum id intelligimus, quod tale est, ut detractâ omni utilitate sine ullis præmiis fructibusq;, per se ipsum posset jure laudari. Quod quæ ale sit, non tam definitione, quâ usus sum, intelligi potest, quæquam aliquanti in potest, quæ communi omnium judicio, & optimi cujusq; studis atq; factis: qui per multa ob eam unam causam faciunt, quia decet, quia rectum, quia honestum est. Tullius quidem id præcipuè videtur velle, id honestum esse, quod omnes homines agnoscunt faciendum esse: turpe contra, quod omnes agnoscunt esse omittendum. Dicit enim, quid honestum sit communi omnium judicio, & optimi cujusq; studis atq; factis omnium optimè intelligi posse. Sed hoc Tullii quoq; dubiam esse possit, an nimirum id demum sit honestum, quod omnes homines agnoscunt faciendum esse: turpe contra, quod omnes intelligunt, esse omittendum. Sunt enim honesta quædam, atq; item turpia, quæ non omnes videntur agnovisse, Exem-

se. Exempli gratiâ: quôd non liceat sororem germanam in matrimonio habere, vix agnoverunt Athenienses, gens cultissima. Illorum enim legibus id licitum erat, ut ipse Corn. Nepos in præfatione, & in vitâ Cimonis testatur. Apud Romanos verò aliasq; gentes id nefas habitum fuit. Alii gentes adhuc minus videntur agnovisse. Atheniensib⁹ germanas sorores licebat in matrimonio habere, hoc est, *ὁμοπατρῆις, eodem patre (non & eadem matre) natas*: ut ipse Cornelius vocem *germana* explicat in Cimonis vita. Apud alias verò gentes, etiam tales in matrimonio habitæ fuerunt, quæ eodem patre, eademq; matre fuerunt natæ. Quid si igitur nos dicamus, honestum & turpe quandoq; tale esse, quod omnes gentes agnoscant: aliàs tale, quod agnoscant pleræq; & cultiores quidem? Sed & dici possit, sæpe videri quippiâ à plerisq; modò agnosci, quod tamē revera agnoscat ab omnib⁹. Quid causæ excogitare potuerunt Athenienses, cur eas sorores, quæ eodem patre, eademq; matre nati essent, in matrimonio habere turpe esset: germanas verò, hoc est, quæ eodem patre modò, non & eadē matre nati essent, uxores ducere liceret? Quòd verò hoc posterius etiam legibus permissum fuit, nec ob illud apud Athenienses in quenquam animadversum: id nondum satis liquidò arguit, Athenienses non agnovisse, id non debere fieri. Nimirum & alia quædam antiquis legibus permessa fuerunt, quæ minùs recta esse, satis fuit intellectum. Quòd verò Cornelius Nepos scribit, majorum institutis judicari omnia, id sine dubio falsum est. Sed de verborum vi ac significatione paulò accuratius dispiciendum est. Facit Cornelius oppositionem hoc modo: *Non eadem omnibus honesta atq; turpia esse, sed omnia majorum institutis judicari*, Non tamen Logica hæc oppositio est.

Sic

Sic enim Auctor sibi contradiceret ipsi: quod ipsum face-
 re voluisse, aut in tam propinquis verbis fecisse, non est
 verosimile. Nos ex primo commate hunc capimus intel-
 lectum: *Nulla actio est, quæ omnibus simul gentibus honesta sit aut*
turpis, sive quam omnes omnino gentes honestam, aut turpem judi-
cent. Ex altero verò commate hunc capimus: *Omnes actio-*
nes quæ honestæ aut turpes judicantur, eo tantùm tales judicantur,
quòd cujusq; gentis majores ita habuerint, & habendum quasi præcepe-
rint. Si verò gentis alicujus majores aliter judicassent, & aliter item
 habendum præcepissent, quamcunq; rem, quæ turpis vulgò habetur, pos-
 se honestam videri. Atq; ita his posterioribus id quoq; invo-
 lutū est, atq; subintelligitur, potuisse quoq; cujuscunq; gentis ma-
 jores aliter omnino judicare. Sed tum postremum hoc, tum
 quoq; priora, ut jam dixi, oppido sunt falsa.

ASSERTIO QUINTA.

Parum concinnè Ulpianus in libro primo Institutio-
 num jus naturale definiverat, quòd tale sit, *quod natura omnia*
animalia docuerit. Hoc verò sic amplius explicuerat: *Nam*
jus istud non humani generis proprium, sed omnium animalium, quæ in
terrâ, quæ in mari nascuntur, avium quoq; commune est. Hinc de-
 scendit maris atq; scæminæ conjunctio, hinc liberorum procreatio, hinc
 educatio. Videmus etenim, cætera quoq; animalia, feras etiam, istius
 juris peritiâ censerit. Planè apparet, Ulpianum hoc velle, esse
 jus quoddam, quod omnia animalia, etiam bruta, docta
 sint, sive cujus bruta quoq; sint perita. Hoc verò omnium
 Veterum placitis planè adversum est: & per se quoq; ab-
 surdum. Sanè per vocem *jus* non aliud ibi intelligi potest,
 quàm oratio, à Deo aut Magistratu profecta, (sive hæc sit menta-
 lis, sive vocalis, sive scripta) quæ obligat, ut secundum eam actio-
 nes instituantur aut omittantur; sive secundum quam homines insti-
 tuere

zuere debent actiones quãsdam, aut omittere. Neq; hæc ipsi Ulpiano displicere possint, quippe qui *jus* vocat *positionem*. Dicit enim, *studii juris duas esse positiones, jus publicum & jus privatum*. Nunc cogitemus, an natura omnia animalia docuerit istiusmodi *jus* quoddam, quale à nobis descriptum est: vel quod idem est, an Deus omnibus animalibus hanc vim indiderit, ut agnoscere & cogitare possint, hoc vel illo modo oportere agi, Deum ita velle, se ad ita agendum obligata esse. Sed & exemplum capiamus: & unum quidem eorumquæ ipse Ulpianus usurpavit, de liberorum educatione. Agnoscunt homines, si liberos procreaverint, hos ad certos quosdam annos alendos esse. Et quod agnoscunt faciendum esse, id pleriq; omnes etiam faciunt. Atq; hoc *jus* quoddam est, hoc est, oratio ab ipso Deo profecta, quã homines obligantur, & secundum quam actiones suas instituere debent. Exoritur sive existit istiusmodi oratio sive cogitatio in omnium hominum mentibus. An verò & in brutis hujusmodi res existit? Videmus sanè & bruta alere pullos suos: id quod hominum actioni planè simile est. Non tamen ita agunt bruta, quòd *jus* quoddam in se habeant, hoc est, orationem internam sive cogitationem istiusmodi, *Quod procreatum est, id alere oportet: ad id faciendum sumus obligata: sic nos agere, Deus vult*. Agunt bruta quod Deus vult agi. Non tamen agnoscere aut cogitare possunt, Creatorem suum ita velle. Si agnoscerent & cogitarent, ista cogitatio *jus* & *lex* foret. Quoniam autem ita non cogitant, facilè intelligitur, neq; jus ea habere, nec *jus* quoddam ea docta esse à naturã, quod Ictus volebat. Homines cum id quod procrearunt, alunt, secundum *jus* sive *legem* agunt. Bruta cum similiter agunt, fit illud non alio modo, quàm quo araneæ telas nectunt, & formi-

formicæ acervos congerunt æstate, quibus hieme deinde
vivunt. Cæterum etiam Ictus ad definitionem juris na-
turalis duo quædam pro exemplis commemoravit, quæ
ne quidem apud homines juris naturalis, aut in universum
juris nomine appellanda videntur; nimirum *maris & femine
conjunctio, liberorum procreatio*. Jus naturale, ut dixi, est
oratio quædam à Deo aut à Magistratu profecta, se-
cundum quam actiones vel institui vel omitti oportet:
sive quæ ad aliquid agendum vel omittendum nos obligat.
An igitur tale jus exstat scriptum, vel in libris, vel in men-
te nostrâ, *Cuius mari cum femina cōhabitandum est, & liberi pro-
creandi?* Verè absurdus sit, & infructuosus, qui tale quid ex-
stare putet vel in mēte suâ, vel in libris. Damnaverit hic ta-
lis Paulos, Antonios, Hilariones, Hieronymos. Tametsi
autem definitionem juris naturalis, quam Ictus posuit,
planè repudiemus: non ipsam tamen appellationem juris
naturalis perinde rejicimus. Sed dicimus hoc idem esse
cum jure gentium: & quod *jus gentium* appellant, id quoq;
jus naturale licere appellari. Jus gentium definiunt, quòd
tale sit, quo *gentes humanae* (subandi *sola*; non & gentes bru-
torum, avium) *utantur*. Sed hoc quoq; non satis concin-
num est, quòd *gentes humanae* dicuntur, ut sic distingvantur
ab aliis gentibus. Non enim gentes aliæ quàm humanae
dantur. Porrò qui sic definiunt jus gentium, tantùm illud
agunt, ut à jure naturali id discernant. Quomodo autem
à jure civili sit separandum, id ex eâ definitione intelligi
non potest. Rectiùs definietur jus gentium, quòd tale
sit, quo omnes *gentes utantur*: vel ut Philosophus eleganter
loquitur, ὁ πανταχῶς τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχει, ὡς περὶ τὸ πῦρ καὶ ἐμβά-
δι καὶ ἐν πέποιθι καίτοι. Franco Burgersdicius, quamvis defi-
nitionem juris naturalis, quam Ulpianus dedit, & ipse re-
jiciat,

jiciat, *jus naturale* tamen & *jus gentium* adhuc distingvenda putat, & in cap. XXI. libelli Ethici sic scribit: *Itaq; statuendum est, eam jus naturale, quàm gentium solis hominibus convenire: sed hoc interesse, quod jus gentium in iis rebus sit positum, quæ ad solos homines spectant: jus naturale in iis quæ etiam in bruta cadunt, tamen et si in brutis non habent rationem juris.* Facile apparet, quid iste auctor sibi velit. Existimat nimirum, illud jus quod de talibus actionibus est, quas & in brutis observamus, meritò distingvendum esse ab eo jure quod de his actionibus est, quas soli homines præstant, atq; ad eò jus naturale esse appellandum. Sed ejus distinctionis levis sanè ratio est: neq; igitur nobis placet. Mirum verò est, in Institutiones juris quoq; ex Ulpiano relatam esse distinctionem juris naturalis & juris gentium. Observamus enim, ipsos Institutionum Auctores utraq; appellatione ut *ἰσοδυναμῶς* uti. Ut in lib. II. Instit. tit. I. *Venditæ res & traditæ non aliter emptori acquiruntur, quàm si is venditori precium solverit, vel alio modo ei satisfecerit. Quod quanquam caveatur ex lege XII. Tabb. tamen rectè dicitur, & jure gentium, id est, jure naturali id effici.* Vides hic planissimè, *jus gentium* per *jus naturale*, ut per notius, & idem planè significans, explicari.

COROLLARIA.

- I. **B**ellum gerere nec jure naturali, nec sacris liceris est interdum.
- II. *Israëlitæ, quamvis à Cananæis laceffiti non fuerint, jure tamen eorum sedes occuparunt: neq; eo peccarunt in septimum præceptum.*
- III. *Furans debet ex animo jurare: & sicubi juravit debet etiam præstare; si modò ipsum illud juramentum licitum fuerit.*

formicæ acervos congerunt æstat
 vivunt. Caterum etiam Ictus ac
 naturalis duo quædam pro exempli
 ne quidem apud homines juris nat
 juris nomine appellanda videntur;
 conjunctio, liberorum procreatio. Ju
 oratio quædam à Deo aut à M
 cundum quam actiones vel instit
 sive quæ ad aliquid agendum vel or
 An igitur tale jus existat scriptum,
 te nostrâ, *Cuius mari cum feminâ cobra
 creandi?* Verè absurdus sit, & infru
 stare putet vel in mēte suâ, vel in lib
 lis Paulos, Antonios, Hilariones,
 autem definitionem juris natural
 planè repudicimus: non ipsam tam
 naturalis perinde rejicimus. Sed
 cum jure gentium: & quod *jus gen
 jus naturale* licet appellari. Jus ge
 tale sit, quo *gentes humanae* (subandi
 torum, avium) *utantur*. Sed hoc q
 num est, quod *gentes humanae* dicunt
 ab aliis gentibus. Non enim gen
 dantur. Porrò qui sic definiunt jus
 agunt, ut à jure naturali id discerna
 à jure civili sit separandum, id ex
 non potest. Rectiùs definietur
 sit, quo omnes gentes *utantur*: vel ut
 loquitur, *ὁ πανταχῶς τὴν αὐτὴν δυναμιν
 δεῖ καὶ ἐπιπέποιτος ἡγίαις*. Franco Burge
 nitionem juris naturalis, quam U

me deinde
 m juris na
 ravit, quæ
 univsum
 is & femina
 ut dixi, est
 rofecta, se
 i oportet;
 os obligat.
 vel in men
 & liberi pro
 ile quid ex
 verit hic ta
 s. Tametsi
 us posuit,
 onem juris
 idem effe
 it, id quoq;
 iunt, quòd
 gentes bru
 tis concim
 tingvantur
 m humana
 ntum illud
 odo autem
 ne intelli
 quòd tale
 s eleganter
 πῶς καὶ ἐπιπέ
 am vis defi
 & ipse re
 jiciat,

